

В. П. Беглиця,

доктор наук із державного управління,
професор кафедри місцевого самоврядування
та регіонального розвитку Інституту державного
управління, проректор із наукової роботи
Чорноморського національного університету
імені Петра Могили

О. І. Шаловинська, магістрант

Інституту державного управління Чорноморського
національного університету імені Петра Могили

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Характерною рисою сучасного світового розвитку країн є активізація інтеграційних процесів у світі та Європі зокрема. При цьому навіть ті країни, які не входять до складу інтеграційних об'єднань, неминуче відчують на собі їх відчутний вплив. Після останнього розширення ЄС Україна стала безпосереднім сусідом Євросоюзу, і це відкриває нові можливості для поглиблення співпраці між Україною та ЄС. Реалізація курсу на євроінтеграцію України є невідповідною частиною внутрішньої реформи, спрямованою на економічну історію. Поглиблена співпраця з Європейським Союзом є створенням елементу змінення стабільності та безпеки на європейському континенті, стимулювання внутрішніх економічних та політичних реформ, що сприяють розвитку громадянськості та розвитку соціально важливих економічних питань України. Європейська інтеграція задекларована як стратегічний напрям розвитку України. Вона є не лише зовнішньоекономічним вектором, а й орієнтиром цінностей для всього українського суспільства. Інтеграцію України до ЄС сьогодні підтримують усі структури влади та переважна більшість українського населення. Однак у цьому стратегічному напрямі розвитку нашої держави виникає багато труднощів об'єктивного і суб'єктивного характеру. Причому їх подолання залежить не тільки від України, а й від зовнішніх чинників, які знаходяться за її межами. Використовуючи методологію функціонального аналізу, системного підходу та аналогії, у статті автор аналізує стан політико-економічних відносин між Україною та Європейським Союзом, основні причини політико-економічних проблем, які виникли між ЄС та Україною. Особлива увага звернута на макроекономічні проблеми сучасної України. Зроблено висновки про необхідність проведення виважених як політичних, так і економічних рішень, від яких залежать перспективи інтеграції України до ЄС.

Ключові слова: євроінтеграція, Європейський Союз, проблеми співробітництва, європейські норми і стандарти.

V. P. Behlytsya, O. I. Shalovynska. Key problems of cooperation and integration between Ukraine and the European Union

A characteristic feature of the modern world development of countries is activation of integration processes in the world and Europe in particular. Even those countries that are not part of integration associations will inevitably feel a significant impact on them. Since the last enlargement of the EU, Ukraine has become a direct neighbor of the European Union and it opens new opportunities for deepening cooperation between

© В. П. Беглиця, О. І. Шаловинська, 2019

Ukraine and the EU. Implementation of the course on European integration of Ukraine is an inappropriate part of internal reform aimed at economic history. Enhanced cooperation with the European Union is to create an element of change in stability and security on the European continent, to stimulate internal economic and political reforms that contribute to the development of the public and the development of socially important economic issues in Ukraine. European integration, declared as a strategic direction for Ukraine's development. It is not only a foreign economic vector, but also a benchmark of values for the whole Ukrainian society. Today, Ukraine's integration into the EU is supported by all authorities and the vast majority of the Ukrainian population. However, in this strategic direction of development of our country there are many difficulties of an objective and subjective character. Moreover, overcoming them depends not only on Ukraine but also on external factors beyond its borders. Using the methodology of functional analysis, systematic approach and analogy, the article analyzes the state of political and economic relations between Ukraine and the European Union, the main causes of political and economic problems encountered by the husband of the EU and Ukraine. Particular attention is paid to the macroeconomic problems of modern Ukraine. Conclusions have been made about the need for well-considered political and economic decisions, on which the prospects of Ukraine's integration into the EU depend.

Key words: *European integration, European Union, cooperation problems, European norms and standards.*

Постановка проблеми. Характерною рисою сучасного світового розвитку країн є активізація інтеграційних процесів у світі у цілому та в Європі зокрема. При цьому навіть ті країни, які не входять до складу інтеграційних об'єднань, неминуче відчувають на собі їхній вплив. Після останнього розширення ЄС Україна стала безпосереднім сусідом Євросоюзу. Це відкриває нові можливості для поглиблення співпраці між Україною та ЄС. Узагалі неможливо розглядати майбутнє України поза європейським та світовим розвитком, саме тому євроінтеграція та членство в Європейському Союзі є найголовнішою стратегічною метою нашої держави. Співпраця з ЄС є одним із способів зміцнення позицій країни у світовій системі міжнародних відносин, засобом реалізації національних інтересів, побудови економічно розвинутої та демократичної держави. Інтеграційні процеси самі по собі є складними процесами, саме тому необхідно зрозуміти, що отримає Україна від співпраці з ЄС, які проблеми виникнуть на шляху до членства в ЄС і які очікувані перспективи від співробітництва в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання участі України в інтеграційних процесах та співпраці з ЄС винесені на порядок денний у публікаціях таких вітчизняних учених і фахівців, як А. Гальчинський, М. Якуб'як, В. Геєць, В. Мовчан, П. Рудяков, П. Гайдуцький, В. Винник, О. Федірко, О. Ковальова та ін. Вони досліджують проблеми інтеграції та співпраці України з ЄС, розглядають проблему регіональної інтеграції та питання саме вступу України в ЄС. Під час написання цієї статті використовувались праці таких дослідників, як О. Федоришина [1], А. Богатеренко [3], М. Деліні [2], А. Тодошук [5].

Метою даної роботи є аналіз виявлення ключових проблем у співпраці та подальшої інтеграції України до Європейського Союзу.

Виклад основного матеріалу. Розвиток інтеграційних процесів в Європі є звичайним явищем, що визначає теперішній та майбутній її розвиток, місце країни на світовій арені. Україна заявила про Європейський вибір відразу після того, як стала незалежною. Однак послідовної політики європейської інтеграції в Україні довгий час не було. Вже у 2004 році стало зрозуміло, що інтеграційний процес не буде таким простим і передбачуваним, яким він до цього представлявся низці українських політиків. З огляду на це

предметом серйозного дослідження мають стати інтереси країн, що є членами ЄС, та України, усвідомлені та неусвідомлені перешкоди на шляху до інтеграції.

Головним здобутком України є лише визнання всіма учасниками та владними органами євроінтеграції як основного напрямку розвитку держави та тісне співробітництво з деякими країнами – учасницями Євросоюзу. Інтеграція України до ЄС є доволі непростим питанням, адже вона відбувається досить тривалий період, хоча й зрозуміло, що цей процес не може проходити швидко. Не один рік в Україні точилися дискусії щодо її інтеграційного вибору, тобто вибору моделі інтеграції: європейської чи євразійської. Революція гідності, анексія Криму та військові дії на сході України остаточно усунули полярність руху Захід – Схід і, нарешті, визначили наші інтеграційні пріоритети до європейського шляху розвитку. Інтеграційний вибір будь-якої країни має щонайменше три аспекти: правовий, економічний, політичний. Для України ці три аспекти мають особливе значення. Правовий аспект – це збереження суверенітету і державності, економічний – розвиток країни і добробут народу, політичний – це забезпечення цивілізаційного майбутнього Українського народу.

На нашу думку, перш ніж розглядати проблеми інтеграції України в ЄС, варто проаналізувати думку експертів із цього питання та обізнаність нашого суспільства. Згідно з результатами з'ясування експертної думки можна визначити, що існують певні перешкоди на шляху поглиблення інтеграційних процесів між Україною та Європейським Союзом.

По-перше, це низький рівень поінформованості громадян про ЄС, населення України має рівень поінформованості загалом незадовільний, тільки 36% опитаних констатують задовільний рівень володіння українцями інформацією щодо ЄС. Достатній рівень поінформованості українців підтвердили тільки 3% опитаних, а 11% вважають, що українці зовсім не володіють інформацією про ЄС [4].

По-друге, сумніви стосовно того, що євроінтеграція матиме вигоду для всього населення України. На думку 26% експертів, інтеграція України до ЄС є найбільш вигідною для країн – членів ЄС, які хочуть підвищити свій геополітичний вплив і використовувати ресурси України у своїх інтересах [4].

По-третє, проблемою виступають вимоги Європейського Союзу й узагалі можливе розірвання відносин із Росією та країнами СНД.

По-четверте, в населення є занепокоєність щодо конкурентоспроможності українських товарів на європейському ринку та міграції робочої сили. Так, 24% експертів вважають, що внаслідок поглиблення співпраці з ЄС Україні загрожуватимуть висока конкуренція на європейському ринку продовольчих і промислових товарів, що залишить українську продукцію без шансів, та відтік значної маси кваліфікованих кадрів з України до країн ЄС [6].

По-п'яте, сьогодні наріжний камінь розвитку відносин Україна – ЄС – це правосуддя, корупція та організована злочинність, і ці вимоги буде важко задовольнити Україні [8].

Ще однією ключовою проблемою інтеграції України до ЄС є не підготовлене до європейських стандартів українське законодавство. Повинна здійснитись адаптація українського законодавства із європейським, це має здійснюватися за рахунок реформування української правової системи та поступового приведення її у відповідність із європейськими стандартами. Ця адаптація повинна охопити усі сфери права, такі як: приватне, митне, трудове, фінансове, податкове законодавство, законодавство про інтелектуальну власність, охорону праці, життя та здоров'я, навколишнього середовища та багато іншого [2].

Наступна не менш важлива проблема – це проблема співробітництва України з ЄС у банківській сфері в контексті реалізації Угоди про асоціацію. На жаль, сучасний стан банківської системи України не може підтвердити результативність її діяльності, а вказує на існу-

вання вад, які показують, що основні цілі її розвитку – забезпечення стійкості, прозорості та конкурентоспроможності – нині не досягнуто. Серед основних проблем, що стають на заваді досягнутих цілей, можна виділити такі [8].

1. Низький рівень капіталізації банків, як наслідок – нездатність банківської системи забезпечити економічне зростання необхідними за обсягами, ціною і термінами ресурсами. Для України останні 10 років існує проблема прискорення процесів капіталізації, «згладжування» економічних циклів за рахунок фінансових інструментів (серед яких – банківське кредитування, яке на сьогодні в Україні практично відсутнє).

2. Низька якість та конкурентоспроможність банківських послуг. Відкриття українських кордонів для європейських банківських установ (створення добросовісного конкурентного середовища) може висвітлити неконкурентність українських банків, чий спектр послуг та якість обслуговування як фізичних, так і юридичних осіб залишається на низькому рівні.

3. Забезпечення на практиці принципу політичної незалежності Національного банку України як основного регулятора діяльності банківської системи і рушія реформ у сфері банківських послуг [3].

Отже, сьогоденні умови не є сприятливими для реалізації євроінтеграційних прагнень України. Просуванню нашої країни в напрямі ЄС заважають як зовнішні, так і внутрішні чинники. Зовнішні пов'язані з тим, що сучасний стан Європейського Союзу можна охарактеризувати як серйозну кризу кількісного та якісного зростання спільноти. Економічна криза в Європі перестала бути проблемою окремих «периферійних» країн євросони. Із суто економічної вона дедалі більше перетворюється на політичну і стає новим випробуванням для Євросоюзу. Внутрішні чинники виражаються у браку кадрового і фінансового забезпечення та відсутності реально координуючого органу у сфері європейської інтеграції. Загальновизнаною є думка, що українська влада не готова жити та управляти країною за європейськими нормами і стандартами. Це виражається в тому, що у країні не створена ефективна ринкова економіка, не ведеться ефективна боротьба з корупцією, не забезпечена незалежність та прозорість судової влади, не забезпечений розвиток громадянського суспільства тощо.

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Необхідність європейської інтеграції розділяє більшість населення України. Сьогодні надзвичайно важливим є укладення нової угоди у формі асоціації Україна – ЄС. Це актуально в декількох аспектах. По-перше, рівень нової угоди впливає на рівень реформування України. Це важливо для нашої країни, особливо в умовах відсутності чіткої програми дій уряду. Виконання угоди про асоціацію Україна – ЄС є сьогодні важливим інструментом, за допомогою якого можна спостерігати реформи або їх відсутність у динаміці. По-друге, ефективність виконання взятих на себе зобов'язань є важливим аргументом для європейської сторони стосовно реальної зацікавленості України в інтеграції до ЄС, готовності впроваджувати радикальні реформи, а не оперувати лише проєвропейською риторикою. По-третє, виходячи з результатів виконання нової угоди, ЄС має можливість надавати або стримувати подальші стимули для України. Цей аспект набуває надзвичайного значення у світлі оптимізації відносин України з Європейським Союзом. В Україні все частіше висловлюється думка, що інтеграція до ЄС може бути об'єднаною, загальнонаціональною ідеєю. У принципі це можливо за таких умов: 1) влада повинна здійснювати відкриту, прозору, зрозумілу для громадян європейську інтеграційну політику, жити та управляти країною за європейськими нормами і стандартами; 2) громадяни мають бути добре поінформовані про переваги та ризики приєднання країни до ЄС, а також мають відчувати конкретні позитивні результати реалізації європейського інтеграційного курсу. В умовах світової фінансової кризи і надалі проводити економічну політику, засновану на популізмі,

практично неможливо. В українській владі з'являється шанс проведення глибоких системних реформ у європейському напрямі. Підводячи підсумок, зазначимо, що європейська інтеграція є стратегічною ціллю нашої держави, закріпленою законодавчо. Аналіз ключових проблем дав змогу оцінити можливості України та одночасне вироблення програми дій щодо безболісної інтеграції України з урахуванням наявних загроз. Отже, враховуючи вплив інтеграційних чинників на політичну, економічну та соціальну сфери держави, значно перспективнішим усе ж залишається вступ України до Європейського Союзу, на шляху до якого країна зробила вже багато зусиль та буде вдосконалюватися, щоб у найближчій перспективі стати членом ЄС.

Список використаних джерел:

1. Федоришина О.О. Проблеми інтеграції України до Європейського Союзу. *Ефективна економіка*. 2014. Випуск № 4. С. 158–162. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1103>.
2. Деліні М.М. Проблеми інтеграції України в світове співтовариство в сучасних умовах. *Глобальні та національні проблеми економіки*. № 2. 2014. С.58-61. URL : <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/12.pdf>.
3. Багатеренко А.О. Проблеми та перспективи європейської інтеграції України. *Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія: економіка, право, політологія, туризм*. Том 1. №1. 2013. URL : <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5915/6665>.
4. Українці назвали головні перешкоди до євроінтеграції. *Укрінформ*. URL : <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2495901-ukraincinazvali-golovni-pereskodi-dla-evrointegracii.html>.
5. Пріоритети допомоги ЄС Україні: взаємовигідний рух на зустріч. URL : http://www.ier.com.ua/ua/publications/regular_products?pid=5989.
6. Допомога ЄС Україні. URL : <http://eeas.europa.eu/headquarters-headquarters-homepage/1937/>.
7. Відносини між ЄС та Україною: інформаційна довідка, 6 березня 2018 р. URL : https://eeas.europa.eu/headquarters-headquarters-homepage/29685/node/29685_uk.

References:

1. Fedoryshyna O.O.(2014). *Problemy intehratsii Ukrainy do Yevropeiskoho Soiuzu* [Problems of Ukraine's integration into the European Union] , *Efektivna ekonomika* [An efficient economy] Vypusk № 4. 158–162. [Ukraine]
2. Dielini M.M. (2014). *Problemy intehratsii Ukrainy v svitove spivtovarystvo v suchasnykh umovakh* [Problems of integration of Ukraine into the world community in modern conditions], *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky* [Global and national problems of economy], № 2. 58-61. URL : <http://global-national.in.ua/archive/2-2014/12.pdf>. [Ukraine]
3. Bahaterenko A.O. (2013). *Problemy ta perspektyvy yevropeiskoi intehratsii Ukrainy* [Problems and prospects of European integration of Ukraine], *Naukovyi visnyk Instytutu mizhnarodnykh vidnosyn NAU. Serii: ekonomika, pravo, politolohiia, turizm* [Scientific Bulletin of the Institute of International Relations of NAU. Series: Economics, Law, Political Science, Tourism] Том 1. №1. URL :<http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/IMV/article/viewFile/5915/6665>. [Ukraine]
4. *Ukrayintsi nazvaly holovni pereshkody do yevrointehratsiyi* [The Ukrainians named the main obstacles to European integration], *Ukrinform*. URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2495901-ukraincinazvali-golovni-pereskodi-dla-evrointegracii.html>. [Ukraine]

5. *Priorytety dopomohy YES Ukrajini: vzajemovyhidnyy rukh nazustrich* [Priorities for EU assistance to Ukraine: mutually beneficial movement towards] URL: http://www.ier.com.ua/ua/publications/regular_products?pid=5989. [Ukraine]

6. *Dopomoha YES Ukrajini* [EU assistance to Ukraine] URL : <http://eeas.europa.eu/headquarters-headquarters-homepage/1937/>. [Ukraine]

7. *Vidnosyny mizh YES ta Ukrainoyu: informatsiyna dovidka* [EU-Ukraine relations: information background], 6 bereznia 2018 r. URL : https://eeas.europa.eu/headquarters/headquartersHomepage/29685/node/29685_uk.